

Г. А. Семенов,
доктор економічних наук,
м. Запоріжжя,
А. Г. Семенов,
кандидат економічних наук,
м. Донецьк

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

За даними 2006 р. ціни на трансформаторне устаткування протягом року на ВАТ «ЗТР» (Запорізький трансформаторний завод) були незмінні. У 2007 р. було значне підвищення ціни (у рамках 5 — 7%) на електричні реактори та комплектуючі частини. У 2008 р. ВАТ «ЗТР» підняв ціни на трансформатори лише на 10% відносно ціни 2007 р. Водночас на ряд електричних реакторів через слабкий попит ціна знижена на 2 — 5%.

Спостерігається тенденція появи на українському ринку порівняно недорогого імпорту, який починає перетинатися з вітчизняним за асортиментом. Зокрема, російські виробники з кожним роком активніше розширюють свій асортиментний ряд.

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) підприємства залежить від багатьох факторів, але найпростіший та найголовніший — це отримання прибутку від реалізації виробленої продукції на зовнішньому ринку.

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності на рівні підприємства визначається насамперед на основі аналізу прибутковості зовнішньоторговельних операцій шляхом зіставлення доходів і витрат, планових завдань і їхнього виконання. Також ефективність зовнішньоекономічної діяльності визначається шляхом аналізу ринкової частки, підвищення ступеня популярності торговельної марки товару й фірми, збільшення числа її покупців і контрагентів і т. д. Особливе значення має оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства в сучасних умовах, коли господарська самостійність і незалежність неминуче повинні привести до підвищення відповідальності й обгрунтованості прийнятих управлінських рішень [1; 2; 3].

Економічне обгрунтування прийнятих рішень з керування зовнішньоекономічною діяльністю підприємств проводиться шляхом розрахунку різних показників економічної ефективності. Оцінку ефективності здійснюємо на основі бухгалтерських звітів [2].

На заводі йде заміна виробничого устаткування, яке залишилося ще з часів Радянського Союзу, упроваджуються нові екологічно чисті технології, протягом найближчого часу буде задіяна новітня комп'ютерна система керування виробництвом, що контролюватиме весь цикл — починаючи від розробки конструкторської документації до відвантаження продукції споживачеві, сервісного обслуговування. За рахунок заходів щодо оптимізації виробництва й застосування сучасних підходів до керування, за останні кілька років виробничий цикл скоротився в середньому в півтора рази, підвищилася продуктивність праці.

ВАТ «ЗТР» одним з перших у світі освоїв виробництво трансформаторів класу напруги 1000 кВ і вище, і сьо-

годні є провідним у світі виробником силових трансформаторів класу напруги 500 кВ, 750 кВ і основним виробником трансформаторів 1150 кВ. Крім виробництва трансформаторного встаткування, ЗТР освоєє інноваційні види продукції, успішно поставляючи керовані шунтувальні реактори, призначені для компенсації реактивної потужності в мережах змінного струму (табл. 1).

Отже, ВАТ «ЗТР» з року в рік нарощує об'єми виробництва. У 2008 р. було вироблено продукції на 779,97 млн. грн., що порівняно з 2006 р. більше на 497,13 млн. грн. Найбільший відсоток у виробленій продукції займають трансформатори. У 2006 р. їхня питома вага в загальному обсязі склала 52,78%, у 2007 р. — 63,3%, а в 2008 р. — 62,4%. Весь асортимент продукції, що виробляється, має покупців і на внутрішньому українському ринку, і на зовнішньому.

У 2007 р. ВАТ «ЗТР» виготовив більше продукції, ніж три подібні заводи в Росії, разом узяті. Ріст виробництва становив 90 %, а обсяг продажів збільшився майже вдвічі і становив близько \$207 млн. У 2008 р. обсяг основної продукції збільшився на 2% порівняно з 2007 р.

За час діяльності підприємства було поставлено 157 тис. трансформаторів у 82 країни світу. Вироблена ВАТ «ЗТР» продукція надійно працює в різних кліматичних і сейсмічних зонах.

Зараз компанія є ексклюзивним виробником силових трансформаторів перемінного струму в широкому діапазоні потужностей (до 1000000 кВ), реакторів, а також іншої високовольтної апаратури, запасних деталей до них. Пропонує сервісне обслуговування високовольтної апаратури, послуги промислового та непромислового характеру.

Процес виробництва й пакування силових трансформаторів і високовольтної апаратури на ВАТ «ЗТР» належить до одиничного і дрібносерійного типів виробництва. Усі цехи підприємства мають предметну спеціалізацію.

Особливістю технології ВАТ «ЗТР» є вертикально-інтегроване виробництво. Це означає здатність гнучко реагувати на ринковий попит, швидко міняти графік виробництва й розміщати великий обсяг замовлень одночасно. Багато компонентів, необхідні для виробництва трансформаторного встаткування, виготовляються на місці. Це є серйозною перевагою порівняно з іншими підприємствами.

Термовакuumна обробка активних частин трансформаторів та ізоляційних компонентів здійснюється із застосуванням близько 150 одиниць устаткування, включаючи вакуумсушильні шафи, установки дегазації масла, казани сушіння масла, фільтрпреси, установки вакуумного заливання й т. д.

ВАТ «ЗТР» має сучасну конкурентоспроможну тех-

Таблиця 1

Спеціалізація діяльності підприємства ВАТ «ЗТР»

Вид товарів	2006 р.		2007 р.		2008 р.	
	млн. грн	%	млн. грн	%	млн. грн	%
Трансформатори	149,28	52,78	285,11	63,30	397,54	62,40
Реактори	49,96	17,66	80,40	17,85	143,60	19,10
Керовані реактори	28,70	10,15	28,30	6,28	95,04	5,70
Трансформатори струму	33,56	11,87	40,70	9,04	45,64	4,78
Інша продукція та послуги	21,34	7,54	15,90	3,53	98,15	8,00
Усього	282,84	100,00	450,41	100,00	779,97	100,00

Таблиця 2

Розміри підприємства ВАТ «ЗТР»

Назва показника	2006 р.	2007 р.	2008 р.	% 2008/2006
Вартість валової продукції, млн. грн.	58,71	132,92	305,04	519,57
Валовий дохід, млн. грн.	341,54	583,32	1085,01	317,68
Вартість основних фондів, млн. грн.	162,51	202,25	224,01	137,84
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	2134	2560	2830	132,61
Обігові фонди, млн. грн.	231,61	369,71	463,98	200,33
Виробнича площа, м.	103678	103678	103678	—

нологію у сфері виробництва силових трансформаторів і реакторів (керованих і шунтувальних), починаючи із вхідного контролю матеріалів, комплектуючих виробів і закінчуючи випробуваннями готової продукції.

Передові позиції в технології виробництва ЗТР забезпечує шляхом застосування на всіх етапах виготовлення продукції найсучасніших технологічних процесів.

Задача ВАТ «ЗТР» на ринку електроустаткування — задоволення попиту споживача шляхом надання широкого спектра високоякісних комплексних рішень, інновацій і передового сервісу. За рахунок росту й постійного підвищення ефективності вони прагнуть принести максимальну користь своїм акціонерам і гідні доходи працівникам.

Система менеджменту якості ВАТ «ЗТР» посідає особливе місце в загальній політиці підприємства з 1995 р. Вона відповідає російському стандарту ГОСТ Р — ISO 9001 з 1995 р., міжнародному стандарту ISO 9001 і українському стандарту ДСП/ ISO — 9001 з 1996 р.

У 2003 р. ВАТ «ЗТР» успішно пройшов сертифікацію міжнародною організацією SGS-IC і сьогодні система менеджменту якості ВАТ «ЗТР» відповідає вимогам міжнародного стандарту ISO-9001-2000.

Високий технічний рівень продукції ВАТ «ЗТР» підтверджений наявністю більше 140 авторських патентів і 45 патентів.

Завод також надає своїм клієнтам сервіс:

— керівництво монтажем, проведення пусконаладжувальних випробувань, введення в експлуатацію нових трансформаторів;

— постачання запасних частин, матеріалів і спеціального технологічного устаткування для проведення ремонтних робіт;

— організацію й виконання ремонтних робіт;

— навчання персоналу сервісному обслуговуванню на виробничій базі заводу та на місці установки;

— консультування в гарантійний період експлуатації;

— проведення періодичного тестування, моніторингу і при необхідності діагностування поточного стану;

— розробку й виконання комплексу робіт з продовження терміну служби трансформаторів.

Технологія виробництва основної продукції підприємства відповідає міжнародним вимогам, що підтверджується міжнародним сертифікатом якості № ІА 96/157/0143, виданим у 1996 р. міжнародною експертною фірмою «808» (Швейцарія) відповідно до стандарту 180 9001/DIN EN ISO 9001, 1994.

Транспортування продукції замовникам здійснюється через залізницю, або водним транспортом, а малогабаритних трансформаторів і вузлів — автомобільним транспортом. Збільшення реалізації виробленої продукції позитивно позначається на всіх найважливіших економічних показниках (табл. 2).

Таким чином, розміри підприємства в 2008 р. збільшилися за всіма показниками, а саме:

— вартість основних виробничих фондів збільшилася на 61,5 млн. грн., або на 137,84%, за рахунок технічного переоснащення підприємства;

— вартість валової продукції збільшилася на 317,68%, або 743,47 млн. грн.;

Показники рівня виробництва ВАТ «ЗТР» за 2006 — 2008 рр.

Назва показника	2006 р.	2007 р.	2008 р.	% 2008/2006
Продуктивність праці, млн.грн./осіб	16,00	22,79	38,34	239,63
Фондовіддача (Фв), млн. грн.	2,1	2,88	4,72	224,76
Фондоозброєність праці, млн. грн./осіб	7,62	7,9	7,92	103,94
Фондомісткість (Фм), млн. грн.	0,48	0,35	0,21	43,75
Середньомісячна заробітна плата працівників, грн.	1129	1336	1500	132,86

— валовий дохід виріс на 519,57% та склав 305,04 млн. грн.;

— обігові фонди вирости на 200,33% за рахунок збільшення обсягів готової продукції, збільшення суми дебіторської заборгованості та отриманих коштів у іноземній валюті, що загалом впливає позитивно на фінансовий стан підприємства й робить його інвестиційне привабливим на ринку.

Основними показниками, які характеризують рівень виробництва ВАТ «ЗТР» є фондовіддача, фондомісткість, фондоозброєність, продуктивність праці (табл. 3).

Основним показником ефективності використання основних фондів є фондовіддача, яка за 2008 р. склала 4,72 млн. грн. проти 2,88 у 2007 р. та 2,1 грн. у 2006 р. Збільшення фондовіддачі свідчить про те, що збільшення обсягів виробництва продукції випереджає збільшення вартості основних фондів підприємства. Використання основних фондів в звітному 2008 р. вважається ефективним. Фондомісткість — це показник обернений фондовіддачі. У 2006 р. він склав 0,48 млн. грн., у 2008 р. — 0,21 млн. грн., спостерігається тенденція до зниження, що є позитивним, темп зменшення показника склав 43,75%.

Фондоозброєність праці характеризує оснащеність виробництва основними фондами. Таким чином, у 2006 р. на 1 особу приходилося 7,62 млн. грн. основних фондів, у 2008 р. цей показник становив 7,92 млн. грн./осіб, темп приросту склав 103,94% за рахунок уведення в експлуатацію нових основних фондів.

Продуктивність праці одного працівника в 2008 р. збільшилась на 239,63% та склала 38,34. Таким чином, можна говорити про ефективність використання ресурсів — праці капіталу, землі, матеріалів, енергії, інформації — під час виробництва різних товарів і надання послуг.

Робочі машини та обладнання є найбільш активною частиною основних виробничих фондів, який визначає ефективність і технічний рівень виробництва. За рахунок надходження нового обладнання їх вартість збільшилась на 39743,9 тис. грн. (24,96%>), але питома вага в загальній вартості основних фондів залишилась без змін порівняно з 2007 р. і склала 36,0%. Коефіцієнт завантаження всього технологічного обладнання складає 0,26, у тому числі за устаткуванням з ЧПУ — 0,31.

Упродовж 2008 р. на виконання робіт з реконструкції й технічного переоснащення виробництва, будівництва, капітального й поточного ремонту будівель та споруд направлено 182,1 тис. грн., які були використані на зміну

фізично й морально застарілого обладнання, поліпшення умов праці робітникам підприємства, що дозволило суттєво підвищити культуру виробництва.

Розмір середньої заробітної плати в 2008 р. збільшився в середньому на 371 грн., або на 132,86%, що є позитивним чинником. Збільшити заробітну платню дозволило отримання достатнього прибутку.

Сьогодні ВАТ «ЗТР» має одну з найрозвиненіших серед українських підприємств систему соціальних виплат і пільг. Запорізька обласна профспілкова організація працівників енергетики та електротехнічної промисловості виділила колективний договір ВАТ «ЗТР» як один із кращих на регіональному рівні, а невдовзі його було названо найкращим і нагороджено першою премією на Всеукраїнському конкурсі на найкращий колективний договір, організованому Федерацією профспілок України.

Проекти ВАТ «ЗТР» у галузі управління персоналом уважаються передовими в Україні. На конкурсі HR-2006 підприємство здобуло перемогу відразу в двох номінаціях — «Найкраще вирішення в галузі побудови системи управління персоналом» і «Найкраща впроваджена система оцінювання».

Топ-менеджмент заводу в рамках загальної стратегії групи «Енергетичний стандарт» планує заходи щодо підвищення професійної майстерності всіх працівників та стимулювання їхньої матеріальної зацікавленості. Тенденція до зростання зарплати працівників підприємства (у 2007 р. збільшення становило 40%) збереглася й 2008 р.

У цілому основні фінансові показники ВАТ «ЗТР», що характеризують загальногосподарську економічну ефективність, мають тенденцію росту (табл. 4).

Усі показники діяльності підприємства в 2008 р. збільшились порівняно з 2006 р., а саме: дохід від реалізації продукції (робіт, послуг) збільшився на 743,47.

На українському ринку виробників трансформаторів, незважаючи на монопольне положення кожного, цінова політика залишається досить помірною. Економічне обґрунтування прийнятих рішень з керування зовнішньоекономічною діяльністю підприємств проводиться шляхом розрахунку різних показників економічної ефективності. Визначимо економічну ефективність ЗЕД ВАТ «ЗТР» (табл. 5).

Аналіз показників ефективності ЗЕД підприємства свідчить про високий рівень рентабельності зовнішньоекономічної діяльності підприємства з 2006 до 2008 рр., у 2006 р. цей показник становив 1,6%, у 2007 р. — 1,87%, а

Таблиця 4

Загальногосподарська економічна ефективність

Назва показника	2006 р.	2007 р.	2008 р.	% 2008/2006
Валовий дохід (вартість реалізованої продукції), млн. грн.	341,54	583,32	1085,01	317,68
Витрати, млн. грн.	282,84	450,41	779,97	275,76
Валовий прибуток, млн. грн.	58,70	132,91	305,04	519,57
Чистий прибуток, млн. грн.	26,22	46,45	115,38	440,05
Рентабельність реалізованої продукції, %	1,21	1,3	1,4	115,7

Таблиця 5

Економічна ефективність ЗЕД

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	%2008/ 2006
Витрати на ЗЕД, млн. грн.	62,76	150,3	290,43	472,76
Вартість експортованої продукції, млн. грн.	100,36	280,35	550,21	548,24
Валовий прибуток від експорту, млн. грн.	37,6	130,05	259,78	690,9
Чистий прибуток від експорту, млн. грн.	10,24	22,15	73,24	715,23
Рентабельність експорту, %	1,6	1,87	1,89	118,13

в 2008 р. — 1,89%). Темп приросту з 2006 р. до 2008 р. становив 118,13%. Збільшення рентабельності ЗЕД відбулося за рахунок збільшення обсягів реалізації власної продукції. Усі ці показники свідчать про ефективність експорту продукції на зовнішні ринки, тому слід ще більше вдосконалювати експортний потенціал підприємства.

Пріоритетними напрямками підвищення конкурентоспроможності продукції ВАТ «ЗТР» можна назвати:

- упровадження прогресивних технологічних процесів і нового устаткування, внаслідок чого відбудеться підвищення технічного рівня виробництва;
- розробки нових видів продукції й модернізації продукції, що випускається;
- розширення номенклатури виробів, що випускаються;

— упровадження у виробництво світового досвіду в галузі електротехніки з використання нового вигляду матеріалів, методів контролю та ін.

З метою зменшення дії податкового навантаження на ВАТ «ЗТР» було впроваджено заходи з скорочення витрат за всіма напрямками діяльності підприємства:

- Оптимізація закупівель.
- Локалізація, освоєння виробництва матеріалів, що закуповуються, на площах ВАТ «ЗТР».
- Пошук альтернативних постачальників та зниження цін діючими постачальниками за рахунок зміни умов оплати та поставки.
- Пошук оптимальних контрактних умов поставки товарно-матеріальних цінностей.
- Зниження енерговитрат за допомогою впровадження енергозберігаючих технологій.

Задача ВАТ «ЗТР» на світовому ринку електроустаткування — це задоволення попиту споживача, надання широкого комплексних рішень для вдосконалення роботи підприємства і на зовнішньому, і на внутрішньому ринку, для чого було проведено SWOT-аналіз підприємства. Для того, щоб визначити напрямки подальшого розвитку ВАТ «ЗТР», слід поряд із можливостями виявити й погрози, які можуть виникнути перед підприємством у майбутньому. Для виконання цього завдання й разом з тим поставленої на початку мети, ми використаємо SWOT-аналіз для характеристики вищезазначених показників та на основі висновків SWOT-аналізу виділимо основні проблеми, що стоять перед ВАТ «ЗТР» та головні напрями стратегічного розвитку ВАТ «ЗТР».

До сильних сторін ВАТ «ЗТР» можна віднести досвід на ринку виробництва, довіру клієнтів, освоєння різних континентів світового ринку, широкий спектр послуг, велику клієнтську базу. До слабких — недостатньо повне використання трудових ресурсів ВАТ «ЗТР», недостатню організацію роботи цехів, застаріле обладнання, неповна реалізація системи персонального підходу до клієнтів, недостатня кількість інноваційних проектів.

Сильні та слабкі сторони (внутрішні фактори, на які підприємство може впливати), а також «загрози та можливості» (зовнішні фактори) ВАТ «ЗТР» були занесені до матриці SWOT-аналізу (табл. 6).

Висновки.

Отже, зробимо такі висновки.

Сила і можливості:

1. Досвід на ринку послуг: ВАТ «ЗТР» існує на рин-

Матриця SWOT-аналізу ВАТ «ЗТР»

Можливості	Сильні сторони					Слабкі сторони				
	Досвід на ринку виробництва	Довіра клієнтів	Освоєння різних континентів світового ринку	Широкий спектр послуг	Велика клієнтська база	Недостатньо повне використання трудових ресурсів ВАТ "ЗТР"	Недостатня організація роботи цехів	Застаріле обладнання	Неповна реалізація системи персонального підходу до клієнтів	Недостатня кількість інноваційних проектів ВАТ "ЗТР"
1	2					3				
<p>1. Набуття нового досвіду за рахунок реалізації нових проектів</p> <p>2. Покращення репутації ВАТ "ЗТР"</p> <p>3. Створення на базі підприємства ТНК</p> <p>4. Розширення спектру послуг</p> <p>5. Збільшення кількості клієнтів</p>	<p>- Потрібно покращувати якість товарів та послуг.</p> <p>- Розширювати асортимент виробленої продукції.</p> <p>- Шукати нові ринки збуту та нових клієнтів.</p> <p>- Приділити більше уваги маркетинговій системі, покращити просування товарів до покупців.</p> <p>- Зменшувати витрати на виробництво продукції.</p>					<p>- Залучати новий кваліфікований персонал, приділити більше уваги вдосконаленню професійних якостей наявного персоналу.</p> <p>- Шукати нові ринки збуту для отримання більшої кількості замовлень, що дасть змогу краще завантажити виробничі потужності та максимізувати прибуток.</p> <p>- Продовжувати проводити технічне переоснащення підприємства.</p> <p>- Досліджувати купівельні інтереси споживачів.</p> <p>- Шукати інвесторів для реорганізації виробництва та розробки нових товарів.</p>				
Погрози										
<p>1. Загальні втрати у фінансових показниках через неповну реалізацію трудових ресурсів</p> <p>2. Нестабільна політична ситуація</p> <p>3. Автоматизація процесу виробництва</p> <p>4. Можлива втрата існуючих та потенційних клієнтів ВАТ "ЗТР"</p> <p>5. Проблема виникнення нової продукції</p>	<p>- Удосконалювати кадрову політику підприємства в частині навчання, мотивації, завантаженості персоналу.</p> <p>- Забезпечувати зворотний зв'язок з покупцями, орієнтуватися на попит.</p> <p>- Шукати більш дешеву сировину та матеріали.</p> <p>- Освоювати нові сегменти ринку та якнайміцніше триматися за вже існуючі, покращувати взаємозв'язок з існуючими клієнтами.</p>					<p>- Брати участь у міжнародних організаціях.</p> <p>- Підтримувати гнучку цінову політику.</p> <p>- При суттєвій зміні політичних та економічних умов потрібно мати можливість гнучко реагувати на них шляхом зміни або корегування стратегій підприємства.</p>				

ку послуг уже понад 57 років і за цей час встиг набути значного авторитету і вдосконалити якість своїх послуг до світового рівня. Це впливає на репутацію серед

підприємств у світі. ВАТ «ЗТР» має позитивну репутацію на ринку і з часом буде тільки збільшувати свій вплив та набувати нового досвіду.

2. Довіра клієнтів: унаслідок свого довгого існування й успішного функціонування на ринку, ВАТ «ЗТР» здобув довіру з боку клієнтів та постачальників та отримав репутацію надійного підприємства, а це передбачає динамічний розвиток підприємства, перш за все, за рахунок якості надаваних ним послуг.

3. Потік реалізації товару охоплює майже всі континенти світу, це є свідченням стійкої позиції на світовому ринку і продукція ВАТ «ЗТР» розроблена згідно з великим спектром кліматичних умов. У майбутньому значне просування ВАТ «ЗТР» на зовнішній ринок та збільшення кожним роком долі ринку у світі може перетворити підприємство на транснаціональну корпорацію, а від цього виграє і сама фірма, і країна. Широкий спектр послуг ВАТ «ЗТР» з року в рік збільшує попит на свою продукцію.

4. Велика клієнтська база свідчить про надійність ВАТ «ЗТР». Кількість клієнтів постійно збільшується.

Слабкість і погрози:

5. Загальні втрати у фінансових показниках через неповну реалізацію трудових ресурсів підприємства може статися, якщо не робити рішучих дій з боку керівництва щодо мотивації праці робітників ВАТ «ЗТР» та більш жорсткого контролю за відпрацюванням ними відведеного робочого часу.

6. Недостатня організація роботи цехів: більшу долю процесу виробництва на ВАТ «ЗТР» складає людський фактор, тому навантаження одного працівника дуже велика. Зниження працездатності персоналу через перевантаження працівників окремих цехів ВАТ «ЗТР» може знизити вірогідність виконання завдань, що ставить перед собою ВАТ «ЗТР».

7. Застаріле обладнання: більшість виробничих фондів на ВАТ «ЗТР» дуже застаріли та потребують модернізації. Автоматизація виробництва вдосконалює весь процес виробництва, зменшуючи його собівартість, у наслідок чого підіймає його конкурентоспроможність.

8. Неповна реалізація системи персонального підходу до клієнтів ВАТ «ЗТР»: інструментом для роботи з клієнтами є система WIN/ WIN (взаємовигідного співробітництва). Але скоріш за все це через не досить тривале її існування у системі організації діяльності ВАТ «ЗТР». Через це можлива втрата існуючих та потенційних клієнтів ВАТ «ЗТР» — з кожним роком клієнтська база збільшується, але якщо належним чином не підтримувати взаємин з клієнтами й не приділяти їм достатньо уваги, то вони можуть почати користуватися послугами конкурентів ВАТ «ЗТР». Одним з найважливіших кроків у цьому напрямку є робота над системою керування взаємин з клієнтами.

9. Недостатня кількість інноваційних проектів ВАТ «ЗТР» може призвести до розробки та випуску нової продукції конкурентами, а це вже послабить позиції підприємства на світовому ринку. У перспективі багато країн шукають альтернативні джерела електроенергії й до цього невід'ємного чинника розвитку світу треба ставитися дуже уважно й розробляти свої проекти, вдосконалюючи систему енергетики в цілому.

10. Таким чином, на ВАТ «ЗТР» існують і позитивні моменти, і негативні. Для того, щоб нівелювати негативні моменти на ВАТ «ЗТР», уже приймають певні міри: збільшують капіталовкладення в виробництво, активно намагають-

ся вдосконалювати існуючу продукцію та впроваджувати нові розробки. Досить важливим є те, що в запорізьких трансформаторобудівників є бажання виходити на нові світові ринки та розробляти нову конкурентноздатну продукцію.

11) Аналіз показників ефективності ЗЕД підприємства свідчить про високий рівень рентабельності зовнішньоекономічної діяльності підприємства з 2006 р. до 2008 р. У 2006 р. цей показник становив 1,6%, у 2007 р. — 1,87%, а в 2008 р. — 1,89%. Темп приросту з 2006 р. до 2008 р. становив 118,13%. Збільшення рентабельності ЗЕД відбулося за рахунок збільшення обсягів реалізації власної продукції.

Література

1. **Внешнеэкономическая деятельность предприятия** : учеб. для вузов / под ред. проф. Л. Е. Стровского. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2004. — 847 с. 2. **Гаркуша О.А.** Оцінка ефективності експортної діяльності виробничих підприємств / О. А. Гаркуша. — Донецьк : ДонТУ, 2007. — 180 с. 3. **Балабанов И.Т.** Внешнеэкономические связи : учеб. пособ. / И. Т. Балабанов, А. И. Балабанов. — М. : Финансы и статистика, 2000. — 456 с.

Семенов Г. А., Семенов А. Г. Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності акціонерного товариства

Розглянуто економічні підходи управління зовнішньоекономічною діяльністю акціонерного товариства з виробництва трансформаторів. Аналіз показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства показує, що рівень рентабельності зріс на з 1,6% (2006 р.) до 1,9% (2008 р.).

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, економічна ефективність, показники, рентабельність, акціонерне товариство.

Семенов Г. А., Семенов А. Г. Экономическая эффективность внешнеэкономической деятельности акционерного общества

Рассмотрены экономические подходы по управлению внешнеэкономической деятельностью акционерного общества по производству трансформаторов. Анализ показателей эффективности внешнеэкономической деятельности предприятия показывает, что уровень рентабельности возрос с 1,6% (2006 г.) до 1,9% (2008 г.).

Ключевые слова: внешнеэкономическая деятельность, экономическая эффективность, показатели, рентабельность, акционерное общество.

Semenov G. A., Semenov A. G. Economic efficiency of international activity of joint-stock company

The author studies economic approaches of the international management of joint-stock company on the transformers' production. The analysis of efficiency indexes of enterprise's international activity shows that the profitability level grew from 1,6% (2006) to 1,9% (2008).

Key words: international activity, economic efficiency, indexes, profitability, joint-stock company.

Стаття надійшла до редакції 09.11.2009 р.

Прийнято до друку 27.11.2009 р.